

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 116 1995

Svenska Litteratursällskapet

Detta verk har digitaliserats. Bilderna av den tryckta texten har tolkats maskinellt (OCR-tolkats) för att skapa en sökbar text som ligger osynlig bakom bilden. Den maskinellt tolkade texten kan innehålla fel.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Per Rydén, Margareta Wirmark

Stockholm: Anders Cullhed, Ulf Boëthius, Ingemar Algulin

Umeå: Anders Pettersson

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktör: Docent Ulf Wittrock

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,
Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* skall lämnas dels på diskett (företädesvis i ordbehandlingsprogrammen Word för Windows, Word för DOS eller Word Perfect), dels i form av utskrift på papper.

Bidrag insänds till: Svenska Litteratursällskapet, Litt.vet. inst., Slottet, ing. A0, 752 37 UPPSALA.

Bidrag lämnade senare än 30 juni 1996 kan ej publiceras i *Samlaren* 117 1996.

ISBN 91-87666-10-3

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Gotab, Stockholm 1996

haft daglig kontakt med författaren. De skulle bl.a. studerat Gordon Craigs tidskrift *The Mask* tillsammans, varvid Strindberg skulle ha uttryckt sin entusiasm och talat om Craig »as a man of the future». Någon »Baron Jacob Lilliecreutz» (boende Drottninggatan 85) är inte känd i Strindberglitteraturen eller i samtidens adresskalendrar.

- 8 Trots en del mystifierande uppgifter bl.a. om antalet brev från Strindberg till Grandinson (s. 124 f.) synes författaren ha tagit del av denna brevsamling på Kungliga biblioteket. I den första av de två brevmapparna står angivet: »Skänkta till K. Bibl. av fru Malla Grandinson okt. 1915, att hållas slutna i 20 år. Öppnade 13 okt. 1935.»
- 9 Kungliga biblioteket.
- 10 Hans Lindström, *Strindberg och böckerna I* (1977), *II* (1990).
- 11 Brevet till Falck och Carlheim-Gyllensköld skul- enligt noter finnas i Kungliga biblioteket.
- 12 *Gerhard Magnusson* (1882–1940), redaktör för *Social-Demokraten* 1910–12, var en av Brantings nära medarbetare. Öhman gör ofta liknande förändringar i personers för- eller efternamn.
- 13 Se t.ex. brev från John Landquist till Henning Berger hösten 1910, Kungliga biblioteket.
- 14 *August Strindbergs Brev XVIII* s. 309 ff.
- 15 Många av de brev Öhman anför har onekligen en viss strindbergsk touche – även på engelska. I detta påstådda brev till Oscar Wennersten heter det t.ex.: »I am old, finished and tired, as I have reached *Magnus Annus Climactericus* which is how Tegner calls the age of 63, which is thought to be so dangerous for sick people.» Citatet är i själva verket hämtat från ett uttalande Strindberg gjorde om sin sjukdom i *Afton-Tidningen* 23/11 1911: »För övrigt är jag gammal, utsliten och trött, sedan jag nalkats *Magnus Annus Climactericus*, som Tegnér kallar mannens 63:e, 'som anses så farligt för sjukliga personer'.» Det är återgivet i Rune Zetterlunds klassiska *Bibliografiska anteckningar om August Strindberg* (1913) s. 198.
- 16 »Brevet» från Vilhelm Carlheim-Gyllensköld ger ett ytterligare exempel på Öhmans »dokumentära» teknik: »Even in 1907 during my journey to England I heard about this remarkable man», dvs. Appia. Hur vet författaren att Carlheim-Gyllensköld 1907 var i England? Jo, genom ett brev från Vilhelm Carlheim-Gyllensköld till Strindberg som Berendsohn återger i sin bok från 1948, s. 112.

Attributionen av ett inlägg i striden Pro sensu communi 1787

Sedan Kellgren med dikten *Man äger ej snille* för det man är galen och de inskräpande polemiska anmärkningarna gjort sitt huvudinlägg i striden *Pro sensu communi* i Stockholms Posten 1787 infördes Utdrag af Protocollet, hållit i Sällskapet *pro Sensu communi*, d. 4 Sept. 1787 som en följd-artikel. Utdraget återger en ledamots yttrande till försvar för publiceringen av det satiriska angreppet. Olika förslag till författarbestämning av artikeln har framförts, men den har inte tillskrivits Nils von Rosenstein. Överensstämmelserna med hans båda viktiga artiklar under året till stöd för Kellgren är emellertid så stora att en attribution är motiverad. Det gäller dels den artikel *Til Sällskapet pro Sensu Communi*, signerad Landtbo, som stod införd 20–22 juni och där han i sjutton punkter framlade frågor om magnetismen och somnambulismen till besvarande, dels den översikt över stridens förlopp som under rubriken *Från Sällskapet pro Sensu Communi* publicerades 31 oktober till 7 november som en apologi.

Rosenstein var väl insatt i situationen då Kellgren gick till angrepp. På tal om farhågorna för att Stockholms Posten helt skall domineras av swedenborgarna nämner Kellgren i brev till honom 26 september sitt tillämnade opus och att kommentarerna vuxit i omfång, men han hoppas att snart kunna påbörja tryckningen och utlovar att Rosenstein i förväg skall få se hans manuskript, och han finner att det »är väl att kungen är prevernerad». (SS 6 s. 172 f.) När Rosenstein senare i brev 2 november också underrättar kungen om att han ger Kellgren sitt stöd med sin apologi, karakteriserar han sitt skrivsätt: »Den har efter min tournure blifvit nog allvarsam, filosofisk och politisk, nemligen så långt filosofer äro politici. Många torde finna mig serieux.» (SS 3, 1838, s. 276)

Kellgrens Kungörelse af Sällskapet *Pro Sensu Communi* om resultatet av den till den årliga högtidsdagen 29 augusti, Lockes födelsedag, utlysta tävlingen stod införd 3 oktober. Följande dag trycktes dikten *Man äger ej snille* för det man är galen, och anmärkningarna avslutades 11 oktober med den av starkt patos burna appellen till den unge författaren. Utdrag af Protocollet följde 17–

18 oktober. Dateringen »d. 4 Sept. 1787» var betingad av att dikten uppgavs vara insänd »d. 1 Sept. 1787», efter tävlingstidens utgång, och fiktionen uppehålls att dikten just blivit uppläst vid en sammankomst, då man också beslutat att trycka den.

Artikeln börjar direkt: »En af ledamöterna utlåt sig.» Denne beklagar att den för sent inkomna skriften inte kan prisbelönas, men ännu mer säger han sig beklaga »at ej känna författaren, hvars kärlek för Sanning och sunda förnuftet, hvars ifver mot bedrägeriet och dårskapen jag högaktar. Den som skrivit: 'Et brott mot Vettets bud är brott mot Majestätet, Mot mänskans Majestät' är helt visst icke et vanligt Snille. Han äger den själ och den känsla som utgör Skaldens väsende.» Denna varmt erkännssamma karakteristik gör det uteslutet att Kellgren skrivit artikeln. Däremot kan fiktionen ha erbjudit Rosenstein en naturlig möjlighet att i Kellgrens utsatta position framhålla hans överlägsenhet både som sanningskämpe och skald. På motsvarande sätt hade Rosenstein inlett den tidigare artikel till sällskapet han signerat Landtbo: »Det har varit en hugsvalelse at se, det människor gifvas, som ifra för sanningen, som anse uplysning för en af de dyrbaraste förmåner et folk kan äga och som tro sig förpliktade, at strida mot dårskaper och fördomar.»

I fortsättningen tar Rosenstein här upp frågan om rätten att vara anonym. »At jag förtegit mitt namn, dertil har jag haft mina orsaker och helt visst fullkomlig rättighet; ty när frågan är om allmänhetens undervisning, äger hvar medborgare frihet at uphäfva sin röst, des namn och person göra intet til saken.» Ledamoten utvecklar omedelbart samma synpunkter. Han vill inte tro att hotelser bidragit till att författare till insända skrifter gärna dölja sina namn. Snarare vill han tro att det sker »blott för at visa den rättighet de dertil hafva, för at afvänja folk från alle orättmätige tillämpningar och gissningar, för at skilja alt hvad som rör personen från saken». I apologin förklarar Rosenstein att ett angrepp som »rör de Personer, hvilka på Sällskapets vägnar skrivit» och dem angriparen »säger sig känna» föranlett försvaret.

Som en viktig anklagelse hade Rosenstein i sin tidiga artikel riktat uppmärksamheten på att swedenborgarna utan laglig teologisk censur utgivit sina skrifter i teologiska ämnen. Han gör det emellertid på det indirekta sättet att han anser att det inte vore ädelmodigt att polemisera mot dem

som inte kunde försvara sig eftersom de »brutit emot uttryckelig Lag». Kort därefter ingrep Stockholms konsistorium, vilket ledde till åtal mot boktryckaren. Med betydligt större skärpa i tonen yttrar sig ledamoten om att swedenborgarna fortsätter att »i trots af lagar» och »utan censur» utgiva och sprida sina skrifter och läror, och till och med »i tryckte dedicationer tiltala den Lagstiftare hvars lagar de bryta, den Regent som sitter på Gustaf I:stes och Gustaf Adolfs Thron», och han finner att det vittnar om »blind fanatisme» och om brist på metod och logik.

Eftersom sällskapet beslutat att den insända satiren skall tryckas utvecklar ledamoten sina synpunkter på vilka krav som bör ställas på en rättmätig satir. Han erinrar därvid om att »då Pope och Doctor Arbuthnot utgåfvo den bekante Satiren The Life of Martinus Scriblerus, trodde de sig dertil vara berättigade, emedan säger Pope, de ytterligheter som deruti beskrattades, redan igenom bevis voro tillräckeligen updagade. Här har Pope efter min tanka upgifvit den Lag, som hvar vältänkande Satyricus bör följa. Satirens dolk bör aldrig vändas mot andre än updagade och bevisliga dårskaper.» Att swedenborgarna förtjänar att bemötas med den skarpaste satir bestyrkes i fråga om beskyllningarna mot motståndarna för fritänkeri med Boileaus »Qui n'aime pas Cotin n'estime pas son Roi, Et n'a, selon Cotin, ni Roi, ni foi, ni loi», och sammanfattas i Juvenalis sats: 'Facit Indignatio versum'.»

Rosenstein påpekar i översiktsartikeln att syftet med att utge ledamotens yttrande varit att hävda sällskapets rätt att satirisera. Sedan swedenborgarna lagstridigt fortsatt att sprida sina skrifter »trodde vi tiden vara inne, at utgifva Satiren: Man äger icke Snille för det man är galen, med Anmärkningarne, och för at visa den rätt vi trodde oss äga, at nyttja Satiren, utgafs en Ledamots särskilte tankar». Han påminner om att Pope kallat satiren »Sanningens heliga vapen», och som de två skyldigheter som gäller för satiren anger han »at ej röra vid annat än det som förtjenar Satir; den andra, at ej röra vid personer, så långt det sig göra låter.» Därvid hänvisar han till den lag ledamoten hävdade i sitt yttrande. Reflexionerna växer sedan ut till en karakteristik av de angreppsmetoder Horatius, Boileau, Pope och Juvenalis i skilda syften tillämpat.

Ledamoten går också in på frågan om Swedenborg med rätta kan anses som galen. Han säger sig

veta att en av swedenborgarna har kännedom om ett affidavit där »Swedenborgs husvärd i London intygar, at en del af dess syner inträffat efter en svår sjukdom, och under tydelige tecken til galenskap». Han avfärdar emellertid intygets betydelse, »ty de som lefvat med Swedenborg, veta, at han i den delen som rörde dess syner, var at anse som en Man, den der förlorat sit förnuft. Som sådan blef han af ingen ofredad, men ej heller af någon trodd, hvilket hedrar dess samtid. För öfrigt foglig och hederlig, har han icke utmärkt sig för någon ifrig lust at göra Proselyter.» Tvärtom har han vid angrepp på anhängare hävdad den kristna toleransens bud. I översiktsartikeln framhåller Rosenstein att eftersom Swedenborg inte visat sig vilja göra proselyter, »hade det varit obeskedligt, at i tryckte skrifter yppa en eljest foglig och hederlig Gubbes galenskap». Sedan han är död har man däremot rätt att enligt förnuftets dom säga att han »varit galen, och sätta honom i bredd med de personer, hvilka Lärdomshistorien, i en mera scientifique Motsvarighet, kallar Phantaster och Visionärer». Genom sina mångsidiga personförbindelser kunde Rosenstein vara väl underrättad om hur Swedenborg bedömts av sin samtid. Morbrodern riksrådet von Hermansson, ledamot i Svenska akademien, hade hört till de ansvariga i högsta dömande instans i de göteborgska religionsmålen omkring 1769.

Det omdöme ledamoten faller om Swedenborg citeras i Ingrid och Sverker Eks Kellgren (2 s. 205) och tillmätes betydelse för en attribution till Johan Henrik Lidén av Utdrag af Protocollet. Omedelbart sedan Kellgren publicerat Man äger ej snille för det man är galen hade Lidén i Norrköping låtit trycka en broschyr med titeln Anmärkingar öfver Animala magnetismen och Swedenborgianismen, där han ställt samman dikten och anmärkningarna med den tidigare artikel som innehöll de sjutton frågorna. Under tryckningen har han sedan tillfogat Utdrag af Protocollet... med en tillagd lärd not. Att artikeln skulle vara skriven av Kellgren eller Rosenstein avvisas med att båda »omtalas i studien på ett sätt som förräder en utomstående penna». Det finns emellertid en skillnad. Omdömet om Kellgren gäller den okände författaren till en anonymt insänd dikt, medan ledamoten däremot som väl underrättad om sällskapets avsikter yttrar sig om de frågor sällskapet framställt, »som jag hoppas, med höflighet och utan at stöta någon person» och

i »afsigt, at bibringa Herrar Magnetiseurer mera varsamhet och mera method». Lidén hade i London lärt känna Swedenborg väl, och till stöd för attributionen betonas särskilt »det faktum att han, i likhet med artikelförfattaren, personligen 'levvat med Swedenborg'». Men i sitt yttrande återger ledamoten inte en personlig erfarenhet utan en allmän uppfattning: »de som lefvat med Swedenborg veta», och han finner att den åtskillnad man gjort mellan hans visioner och hans personliga vandel »hedrar dess samtid». Härtill kommer att Lidén i sin mycket personliga stil gärna låter verben komma sist i satsen. Detta drag saknas i ledamotens yttrande, som i stället på många sätt nära svarar mot Rosensteins karakteristik av sin »personliga tournure».

Om Swedenborgs anhängare yttrar sig ledamoten sedan med från skärpa. Han talar om dessa »hvilkas namn jag för mitt fäderneslands heder önskar at se i en evig glömska begrafne. Desse åtnöja sig ej at sjelfve tro, men vilja at andre äfven skola göra det.» Det orätmätiga i att värva proselyter utreder han, med upplysningsmannens patos, genom att förklara »hvad med Tolerance bör förstås». Varje slag av religionsförföljelse brännmärkes som barbari. »Den dåraktigaste tro förtjenar et Christeligt och mänskligt medlidande.» Också har »vår visa Regering» stadgat samvetsfrihet, men i lag klokt begränsat den. Allmänt hänvisar han till att omvändelseivern minskat och erinrar om historiens vitnesbörd om de olyckliga följderna av religionsförföljelsen. Rosenstein ger sedan i sin översiktsartikel eftertryck åt de här framförda synpunkterna när han mot en polemisk beskyllning för intolerans hävdar att »vi angripit intolerancen i dess rot och uphof, då vi angripit Proselytismen». Häftigt bemöter han beskyllningarna för fritänkeri. Med instämmande hänvisar han till att »en af oss ganska upriktigt önskat, at Swedenborgs anhängare - - - måtte, til fäderneslandets heder, blifva för alltid okände».

I sin första artikel hade Rosenstein velat ha svar på frågor om magnetismens och somnambulismens värde vid behandling av sjukdomar. Ledamoten visar samma intresse: »Jag vil icke sluta, utan at nämna något om Magnetismen», och han hänvisar till de frågor sällskapet framställt. Rosenstein hade befarat att magnetismen kunde »leda oss at öfvergifva de förnuftige metoder, hvilka vi hafva at tacka, det vi äro mera uplyste än våre förfäder». Ledamoten hävdar att det är »en

ostridig Sanning, at vi äga mera ljus än något Tidevarf ägt, at många för människjoslägdet skadelige fördomar försvunnit, många nyttiga Sanningar blifvit upptäckte och dageligen upptäckas», vilket måste tillskrivas den metod som nu tillämpas inom såväl fysiken som filosofien. Kraven på metod ger också skydd mot missbruk av somnambulismen. Som stöd hopas namn från lärdomshistorien. Rosenstein hade i en av frågorna talat om läkekonstens framsteg som frukten av en på »säkra rön fotad Pathologie eller kunskap om sjukdomars kännetecken och beskaffenhet, samt på en ifrån fördomar och empirisme ränsad Therapie». I fråga om Mesmer hade han framhållit hans oförsynthet att ekonomiskt utnyttja sin hemlighållna konst och att utan att efterfråga sjukdomars beskaffenhet bota alla på samma sätt. Även ledamoten tar avstånd från Mesmers egenyttiga beteende och framhåller att det inte går att ersätta en under sekler uppbyggd vetenskap med »en blott empirisme, utan at efterfråga sjukdomars beskaffenhet eller symptom». Han vänder sig förmanande till herrar magnetisörer och förklarar att så länge kraven på metod »försummas, så bören I förlåta dem som tvifla, förlåta dem som motsäga, förlåta, at den ene griper til Logicans vapen, den andre til Satirens glaf». Till bekräftelse citerar han ännu en auktoritet. »Tillåten mig at anföra desse Marquis de Condorcets tänkvärde ord. Après tout, ceux qu'on refuse de croire n'ont rien à se plaindre, lorsqu'on se borne à être difficile sur les preuves; & quand on est bien sûr d'avoir trouvé la verité, on ne peut se facher contre ceux qui nous disent: Prouvez & nous croirons. Han hade kunnat tillägga: lorsqu'on s'ecarte des regles invariables d'une saine Logique, on doit malheureusement quelque tribut à la Satire.» Citatet är hämtat från Condorcets Éloge de M. D'Alembert och återfinns i hans Oeuvres complètes, 1804, 3 s. 116. Det förekommer i ett sammanhang där Condorcet berör d'Alemberts inställning att icke godtaga en osäkert grundad uppfattning. Condorcet höll sitt minnestal i den franska vetenskapsakademien. Det har varit huvudkällan för Rosenstein när han 24 juli 1787 i Vitterhets- historie- och antikvitetsakademien höll minnestalet över d'Alembert. Synpunkter han framför har helt naturligt sin aktuella bakgrund i pro sensu communi-debatten.

Till sist gör ledamoten ett uttalande som åter rör anonymiteten. »Sluteligen, och som detta Sällskap

en gång torde gifva sig tilkänna, då jag ej heller ämnar förtiga mit namn, anhåller jag at dessa mina tankar måtte genom trycket utgifvas.» Därmed tar han ansvaret för vad han yttrat. Som försvar, med anledning av Kellgrens dikt, för rätten att satirisera har artikeln liksom den senare sammanfattande översikten karaktären av en apologi. Redan det anonyma rollvalet som ledamot innebar ju en antydning om samverkan i den polemiska striden. Genom den kända noten i Kellgrens Samlade skrifter 1796, med företal av Rosenstein, är det bekräftat att sällskapet Pro sensu communi endast haft två ledamöter.

Tydligt ligger det också en underförstådd syftning på Rosenstein i det angrepp som 26 oktober följde som svar på ledamotens yttrande och som sedan, som Rosenstein framhåller i apologin, föranledde att man gick till försvar. Författare var J.G. Halldin, som med iver förde swedenborgarnas talan. Inlägget börjar som en direkt replik på ledamotens slutord: »Jag ville aldrig hafva känt edra namn eller edra personer.» Fortsättningen: »blifve båda enligt eder egen önskan i en evig glömska», är formulerad som en omvändning av ledamotens önskan att swedenborgarnas namn skulle begravas i evig glömska. Trots allt medger den angripande att han tidigare »betygat edre hufvudmän» vänskap och högaktning. Efter en rad skiftande beskyllningar anklagas slutligen en i sällskapet, med syftning på ledamotens yttrande, för att i myndig ton och häftigt och oförsiktigt ha uttalat sig om swedenborgarna. Samma inställning visar Halldin i den brevväxling om swedenborgianismen han vid årets slut inledde med Rosenstein. Han utvecklar omständligt att den beundran och uppskattning han tidigare visat honom kan han inte längre känna, och han övergår till otidiga förmaningar och anklagelser, vilka Rosenstein sansat men mycket bestämt bemöter.

Textgenomgången har visat att det som Utdrag af Protocollet betecknade inlägget i synpunkter och formuleringar och som uttryck för en upplysningsmans ställningstagande alltigenom nära överensstämmer med Rosensteins båda viktiga bidrag till sällskapets kamp pro sensu communi. Det har betydelse som en viktig länk mellan dessa och är det enda som i apologin vid sidan av Kellgrens och Rosensteins texter behandlas som tillkommet i sällskapets namn. De återkommande hänvisningarna till att endera bruka slutsatser eller satir, att kämpa med »Logicans vapen» eller

»Satirens glaf» tycks avsiktligt ange rollfördelningen i den förda striden. Inte minst de personliga relationerna motiverar slutsatsen att det är Rosenstein som ger Kellgren sitt direkta stöd.

Thelma Hanson

Förebilden för Anna Maria Lenngrens Betti-dikt

Anna Maria Lenngren (AML) skrev med »Några ord till min kära Dotter, i fall jag hade någon» (1798) (NO) »det poem som utgör gåtan i hennes författarskap»: även om råden till Betti kan förefalla uppriktiga och välmenta, finns det tvivel om allvaret bakom orden.¹ Men också i formellt avseende har dikten länge erbjudit vissa problem, inte minst frågan om dess beroende av litterära förebilder.² Detta spørsmål – och annat av vikt för tolkningen av NO – har under senare tid blivit utförligast behandlat av Ruth Nilsson.³

Vissa av de eventuella förebilder för NO som hon valt att undersöka är dikter.⁴ I dem ser hon likheter men inte »någon mer påtaglig överensstämmelse» med NO (s. 350). Andra är prosaskrifter, utgivna på svenska.⁵ Av dessa, finner hon, »kan ingen anses ha varit speciell förebild. De är i mycket sinsemellan olika» (s. 352). Det är emellertid »med Campes verk som fru Lenngrens dikt visar den största släktskapen» (s. 361) och »det synes troligt att hon läst den [Campes bok] och använt vissa moment av den i sin dikt» (s. 434, n. 246). På grundval av ett antal beröringspunkter i åsikter och formuleringar mellan NO och flera av dikterna och prosaskrifterna hävdar hon att NO består av »idel kompilationsmoment» (s. 361). Därför – och eftersom AML betecknar dikten som original och denna är »i förhållande till ännu kända, möjliga förebilder och källor så självständig att man inte kan beslå henne med att fara med osanning» (s. 361) – är det, konstaterar hon, »meningslöst att söka efter en bestämd förebild [...] för fru Lenngrens dikt» (s. 349).

Mycket talar dock för att denna sökta förebild är just en av de prosaskrifter som Ruth Nilsson använder för sin jämförelse, nämligen *En Faders Testamente till Sina Döttrar* (1788) (FT). Det är en översättning av den skotske läkaren John Gregorys *A Father's Legacy to His Daughters* (1774),⁶ som före 1798 – men även senare – ut-

gavs i många upplagor.⁷ Bokens stora popularitet i förening med AML:s intresse för engelsk litteratur⁸ gör det troligt att hon läst den, i översättning eller i original, innan hon skrev NO, kanske särskilt som den på sätt och vis berör ett av de ämnesområden som hon själv något ägnade sig åt i sin diktning under 1790-talet, barn och ungdomstiden. Men hon skulle även ha uppskattat Gregory för hans redbara åsikter, inte minst hans för tiden höga tanke om kvinnan.⁹ I FT ser Ruth Nilsson visserligen flera gemensamma drag med NO, men hon lägger inte märke till den i grund och botten stora strukturella likheten mellan de två verken. Att påvisa denna avgörande faktor är det främsta syftet med följande sidor.

Då NO ger råd i olika frågor, kan en eller flera strofer anses bilda skilda avsnitt, vart och ett med ett mer eller mindre enhetligt innehåll. Dessa redovisas nu i tur och ordning jämte motsvarande sektioner i FT.¹⁰ För sammanhangets skull och för att tydligare visa sambandet med NO återger jag FT-passagera oförkortade och med kursivering av de textdelar som innehållsligt eller tankemässigt anknyter till NO.

1

De sex första stroferna i NO motsvaras av FT:s »Inledning»:

Mina Kära Döttrar!

I haden den olyckan att mista eder Mor i en ålder, då I icke kändes eder mistning, och då I icke kunden skörda någon fruckt hvarken af hennes undervisning eller hennes efterdömmen. – Förmodligen går eder Far äfven bortt innan detta kommer i edra händer.

Jag har mången gång med oro och bekymmer tänkt på det värlösa och beklagliga tillstånd, i hvilket I måsten råka, om Gud skulle behaga at kalla mig bortt innan I hunnit till den åldren, at I kunnen af egen förmåga tänka och göra. Jag känner människor allför väl. Jag vet deras fallskhet, deras förströelser och deras kölld vid alla vänskapens och mänsklighetens plickter. Jag vet huru litet man frågar efter värlösa barn. – I lären finna ganska få vänner så fria från egennyttia, att de villja göra er några tjänster, så framt I icke kunnen tjäna dem tillbaka såsom värktyg för deras penninglystnad, deras nöjen eller deras högmod.

Min tröst under de dystra stunder, som dessa tankar naturligt vis orsakat, har varit ett förlitande på den nådiga Försyn, som hittills bevarat er, och som styrkt mig i mitt glada hopp om edra goda böjelser, samt tillika en hos mig dold väntan, att eder Mors dygder skulle nedkalla välsignelse öfver hennes barn.

Mitt bekymmer för edert väl har bragt mig att samla på papper mina tankar angående edert upförande i